

משה חיים פלח

בגדר מיעוטא דחלב שחוטה..... א

בביאור הס"ד דמיהלץ חלצה..... ב

בגדר מיעוטא דחלב שחוטה

דקי"ל דכחל שצשלו בחלבו מותר היינו צללי דוקא דלא פירש, אך צבישול דפירש נאסר, ולכאורה גדר הדין מדרבנן דכל זמן דלא פירש ואכתי הוא מעורב צכחל לא חייל עליה שם חלב, וכשפירש חייל עליה שם חלב, ולכאורה הדברים מתצארים יותר ע"ד דברי הרא"ה, דמדאורייתא דוקא צנחלב ופירש מן הצהמה מחיים חייל עליה שם חלב, ומדרבנן אף צפירש אחר שחיטה, אך צלא פירש כלל אף מדרבנן לא חייל עליה שם חלב.

והנה שיעת הרשב"א (לקמן קט"ז) כתום' (שם) דכחל שצשלו בחלבו דמותר היינו אפילו צבישול ודלא כרש"י, ומ"מ כתב הרשב"א צתורת הצית דהיכא דצישלו עם צשר וליכא חמישים ותשע, נאסר ונעשה כצבילה דצצשר צחלב דצרי הכל אמרי' חג"ג, וכצר תמה הפלתי (סי' ז' סק"ו) דצרי אין הכחל נאסר מחמת החלב עצמו אלא מחמת טעם הצשר האחר שנצלע צו וא"כ הוי כשאר איסורין.

ותי' וז"ל אולי ס"ל לרשב"א ודאי כל זמן שלא נתצשל חלב זה עם שאר צשר, אין שם חלב עליו, ולא שזוינהו חז"ל לחלב, ולכך אף

כחל צששים וכחל מן המנין כו' יעוין צדצרי הרא"ה צצדק הצית דציתר טעמא דכחל מן המנין וז"ל ודאי עיקר טעמא משום דהוא גופיה היתירא הוא ואין חלב צצו חסוב חלב מן הדין עכ"ל ויעוין משנ"ת לעיל, ויעוין צמשמת הצית שם דהאריך להשיג ע"ד וצתו"ד כתב וז"ל לא עוד אלא שלעולם הדצר צלעגי שפה דכתב דאין חלב צצו חלב מן הדין וזה אינו אמת דודאי חלב הוא אלא שלא אסרתו התורה עם הצשר משום דלא אסרה תורה אלא חלב אס' ולא חלב מתה והול"ל שהחלב צצו אינו אסור דצר תורה אלא מדרבנן.

ולכאורה מצוחר דנחלקו הרשב"א והרא"ה בגדר היתירא דחלב שחוטה, דשיעת הרא"ה דיסוד הדין משום דלית ליה שם "חלב", אך הרשב"א פליג דשפיר אית ליה שם "חלב" גמור, אלא דלא אסרה תורה אלא חלב אס' ולא חלב שחוטה.

ולדברי הרא"ה נראה דגדר הדברים, דלא חייל עליה שם חלב אלא כשנחלב מן הצהמה, ושיעת רש"י (לקמן קט"ז) דאף למאי

חשיב כתרתי דסתרי, וע"כ נאסר אף עם צשר
הכחל.

[ובעיקר פלוגתת הרשצ"א וברא"ה בגדר
מיטועא דחלב שחוטא, יתכן לכאוי
לדון נפק"מ צזה, דהנה האחרו' דנו בחלב צן
פקועה אי אית ציה איסור צשר בחלב, דמחד
יש לומר דכיון דחשיב כשחוטא הוי צכלל
מיטועא דחלב שחוטא, או דילמא כיון דיסוד
המיטועא משום דצעינן "חלב אמר" הראוייה
להיות אס, ובה צן פקועה ראוי להיות אס.

יש מקום לדון לתלות צזה, דאי יסוד הדין
הוא משום דכל זמן דהחלב צצהמה לא
חייל עליה שם חלב, ורק כשפירש ונחלב מחיים
חייל עליה שם חלב, מסתברא דאף חלב צן
פקועה אית ליה שם חלב, משא"כ אי חלב
שחוטא נמי מיקרי חלב, אלא דנתמעט חלב אס
ולא חלב שחוטא, צזה יש מקום עפי לומר דאף
חלב צן פקועה נתמעט כיון דדינו כשחוטא,
וכמוצן דאינו מוכרח כללן.

שהצשר מקבל טעם מחלב אינו נאסר, דאין
שם חלב עליו, אבל אס נתצשל צשאר צשר, שם
חלב עליו דאוסר שאר צשר, וא"כ דצבר שם
חלב עליו, אף לצשר שצכחל אוסר החלב, וא"כ
שפיר הוי חתיכה נבלה, דמקבל טעם מן חלב
והוי צשר צחלב, ואין נפקא מיניה דחלב נאסר
מן הצשר, דמכל מקום הצשר שצכחל מקבל
טעם מן חלב, והוי ליה צשר וחלב, ודוק כי
לריך עיון עכ"ל, וכוונתו לכאוי' דגדר מיטועא
דחלב שחוטא היינו דלית ליה שם חלב, וא"כ
היכא דנתצשל עם צשר אחר דהחמירו
מדרצנן, ע"כ דצכה"ג מדרצנן דיינינן ליה
כחלב, וכיון דאית ליה שם חלב, ממילא ע"כ
נאסר אף עם צשר הכחל.

מיהו למשנ"ת צדצרי הרשצ"א גופיה צתורת
הצית, גדר מיטועא דחלב שחוטא אינו
דלית ליה שם חלב, אלא דאף דאית ליה שם
חלב לא אסרתו תורה, ולכאורה לפ"ז אין
צצרת הפלתי מצוארת כ"כ, ומיהו אכתי י"ל
קלת עד"ז דמדרצנן דהחמירו צנתצשל עם
צשר אחר היינו דהחמירו דלא דיינינן ציה
מיטועא דחלב שחוטא, וא"כ י"ל דהא נמי

בביאור הס"ד דמיחלץ חלצה

אינו עולה לחליצה, וכצד תמכו הראשונים
דהיאך אמרינן תו דאי תנא פוערות מן הייבום
לחודיה ס"ד דמיחלץ חלצה ובה צבר אמרינן
דמהא דתנן פוערות שמעינן דפטורה אף מן
החליצה, ויעוין צתו"י וצריעצ"א.

ומדברי רש"י נראה דעמד צזה, דצהא דמשני
תחילה דאי תנא אוסרות הו"א אסור

מאי איריא דתנא פוערות ליתני אוסרות אי
תנא אוסרות הוב אמינא אסור לייבום
אבל מיחלץ חלצה קמ"ל כו' מאי איריא דתני
מן החליצה ומן הייבום ליתני מן הייבום
לחודיה אי תנא מן הייבום הוב אמינא מיחלץ
חלצה יצומי לא מייבומה קמ"ל כל העולה
לייבום עולה לחליצה וכל שאינו עולה לייבום

אח מאב שאין לו צנים, ליכא מתיר דמיתא
הצעל גרידא, ובעינן מתיר דחליצה דוקא, ולזה
אשמועינן לישנא דפוערות דהערוה פטורה
אף מן החליצה.

אולם אכתי ס"ד דמ"מ הלכה תהא טעונה
מחליצה, ולאו משום דטעונה מתיר
דחליצה אף בלא מלות יבום, דהא כבר שמעינן
מלישנא דפוערות דצמקום דליכא מלות יבום
לא בעינן מתיר דחליצה, אלא ס"ד דהלכה
טעונה חליצה "שלא להפקיע מלות יבום".

ונראה לדון צביאור הדברים, ע"פ משמעות
דברי הבה"ג (הל' ערויות עמ' שג) דיסוד
דין לרת ערוה היינו משום דיבום הלכה חשיב
יבום הערוה וכדנת' באורח לעיל, ולפ"ז נמלא
דהלכה עלמה ראוייה ממש ליבום, אלא דאריא
הוא דרביע עליה, ומשום דאס ייבמנה חשיב
כמייבס את הערוה והוי כפוגע בערוה גופא
[ויעוין בחזו"א (סי' קל סק"ט) ציטוט קושית
הגרע"א וז"ל נראה אע"ג דפטורה מן
החליצה ומן היבום מ"מ יש לומר כיון דאין
חסרון בצרה עלמה אלא כיון דהיא צרה לערוה
מנעתה תורה מחליצה ויבום אינה ראוייה
למיפטור צרה וכמו שכתב הרשב"א צעל מנת
שלא תנשאי לפלוני דאע"ג דפטרתה תורה
מזיקה וכמש"כ סק"ח מכל מקום אינה
פטורת את הלכה כיון דהיא עלמה ראוייה
עתה ליבום, ולזה אינעריק קרא למחשצ צרה
כערוה כו' עכ"ל].

ומעתה יש לומר דלכתי ס"ד דנהי דהערוה
עלמה פטורה אף מן החליצה היינו
משום דארייה אינה ראוייה כלל ליבום וממילא

לייבס אצל מיחלץ הלכה פירש רש"י וז"ל הוה
אמינא מיחלץ הללי על כרחו שאין אשת אח
מאב בלא צנים נפטרת בלא חליצה עכ"ל,
ומשמע דקאי אף על הערוה עלמה, ומשום
דלעולם אין אשת אח מאב בלא צנים נפטרת
בלא חליצה, ואילו בהא דמסיק דאי תנא
פוערות מן היבום הו"א דמיחלץ הלכה פירש
רש"י וז"ל שלא להפקיע מלות יבום אצל
יבומי לא משום גזירת הכתוב דלררר קמ"ל
מתני' הואיל ופטרה הבת מזיקת יבום פטורה
מן החליצה דכל העולה לזיקת יבום עולה
לזיקת חליצה וכל שאין עולה לזיקת יבום
פטורה מן החליצה וכל היכא דאמרינן חוללת
ולא מתייבמת משום ספקא הוא עכ"ל,
ומבואר דהכא ס"ד הכי רק לענין הלכה.

והיינו דנהי דכבר שמעינן מדתני פוערות
דהערוה פטורה מחליצה, ושמעינן
דליכא כלל דאין אשת אח מאב בלא צנים
נפטרת בלא חליצה, אכתי ס"ד דהלכה מיהא
תהא טעונה חליצה "שלא להפקיע מלות
יבום".

וביאור הדברים נראה, דלענין הערוה עלמה
פשיטא לן דלא שייכא בה מלות
חליצה, כיון דאינה ראוייה ליבום, ולהכי פירש
רש"י דהא דסלקא דעתין דטעונה חליצה היינו
משום דאין אשת אח מאב בלא צנים נפטרת
בלא חליצה, וצביאור הדברים, דהרי בקידושין
(יג ז) ילפינן מקרא שמייתא הבעל מתרת,
ומסברא ס"ד דאף אחר מיתה אכתי אסורה
כשאר איסורי אישות, וס"ד דאף אחר דגלי
קרא דמיתא הבעל מתרת, מ"מ צמקום אשת

דאיכא מצוה לחלוץ איכא איסור לשוק, אלא
 דלעיל גזי ערוה ענמה ס"ד דליכא אלא דין
 מתיר דחליצה, והכא גזי לרה ס"ד דאיכא אף
 מצות יבום וחליצה, אלא דלא מני לייבום
 בפועל].

[ויצוין צחי' הגרנ"פ (לקמן ג' צ' א' לע - מ)
 דכתב לצאר דלרה שאני דאף דלית צה
 מצות יבום דהערוה אסרתה ופערטה מיבום,
 מ"מ פטורה הוא מצד אחר ע"י הערוה, אך
 איכי גופא צת מצוה היא, ושניא מערוה
 דערוה גופא לא חזיא ליבום דאסירא ולא צת
 מצוה היא יעו"ש].

לית צה מצות יבום, אך הכרה דמצד ענמה
 ראויה ליבום, אלא דלא מני לייבום בפועל
 משום דצזח ייבום הערוה, ס"ד דשפיר אית צה
 מצות חליצה, דכיון דצחליצה ל"ש הכ חסרון
 דהוי פוגע צערוה, ממילא תכא צה מצות
 חליצה שלא להפקיע מצות יבום, וקמ"ל דאיכא
 דינא דכל העולה ליבום עולה לחליצה וכל שאין
 עולה ליבום אין עולה לחליצה, וכיון דסו"ס
 בפועל אין הכרה עולה ליבום, אינה עולה אף
 לחליצה [ולמשנ"ת הא דנקט רש"י הכא שלא
 להפקיע מצות יבום, ולעיל דאין אשת אח מצב
 צלא צנים נפטר צלא חליצה, אין כוונת רש"י
 דהכא נהי דאיכא חליצה שלא להפקיע מצות
 יבום אך לית צה איסור לשוק, דודאי כל